

1) Základní pojmy

Pro systematické osvojení si jakéhokoliv jazyka je třeba si uvědomit, jak jsou definovány jednotlivé úrovně jazyka, jak fungují a jaké mezi nimi panují vzájemné vztahy. Za základní úroveň úplné komunikace považujeme větu. Rozlišujeme tedy následující úrovně jazyka.

Úrovně jazyka:

a) základní:

- 1) hlásky
- 2) slova
- 3) věty

b) rozvíjející:

- 4) texty
- 5) témata

Poznámka:

Pro osvojení si běžného hovorového jazyka nám mohou dočasně postačit úrovně základní.

Základní disciplíny:

Na každé z úrovní si definujeme základní jazykové disciplíny. Je třeba podotknout, že jazykověda je samozřejmě mnohem komplexnější jazyková disciplína, než by se mohlo z tohoto textu zdát. V přehledu níže jsou uvedeny pouze tyto disciplíny, v závorce pak příslušné základní termíny:

a) na úrovni hlásek:

- 1) Fonetika (souhláska, samohláska)

b) na úrovni slov:

- 2) Lexikologie (význam slova)
- 3) Morfologie (tvar slova)
- 4) Slovtvorba (slovo odvozené)

c) na úrovni vět:

- 5) Syntax (větný člen)

Pro zajímavost – opusťme základní disciplíny:

d) na úrovni textů:

- 6) Stylistika (odstavec)

e) na úrovni témat

- 7) Pansofie (základ systematizace vědy)

Poznámka:

+ Nikterak se zde nezpochybňuje úloha filosofie jako obecného základu vědění. Chceme-li ovšem pochopit, jak se dostat od dílčí myšlenky k konkrétní vědě, může nám k tomu napomoci právě pansofie, neboli „vševěda“, kterou v XVII. století rozpracoval Jan Amos Komenský.

+ Viz například: Komenský, J. A.: Předehra pansofie; Objasnění pansofických pokusů / Jan Amos Komenský; [z latinských originálů „Pansophiae praeludium a Conatuum pansophicorum dilucidatio“ přeložila, komentovala a předmluvu napsala Markéta Klosová], Praha, 2003.